

Bereik peuterspeelzalen

afdeling Onderzoek en Statistiek

Gemeente Nijmegen

4 maart 2003

Inhoudsopgave

1	Vraagstelling, onderzoeksopzet en uitvoering	3
1.1	Vraagstelling	3
1.2	Uitwerking van de probleemstelling	3
1.3	Onderzoeksopzetten	5
1.4	De deelname, representativiteit, betrouwbaarheid en nauwkeurigheid	7
1.5	De rapportage	8
2	De samenstelling van de steekproef in attentie- en aanpakwijken	9
3	Het gebruik van peuterspeelzalen	13
3.1	Inleiding	13
3.2	Het gebruik van peuterspeelzalen en andere kinderopvangvoorzieningen	13
3.2.1	Het gebruik volgens de gegevens van Kion	13
3.2.2	Het gebruik van kinderopvangvoorzieningen volgens de survey	17
4	Redenen van wel of geen gebruik	21
4.1	Inleiding	21
4.2	De redenen voor het gebruik van peuterspeelzalen	21
4.2.1	Inleiding	21
4.2.2	Redenen voor gebruik	22
4.2.3	Gebruik psz in eigen wijk	23
4.3	De redenen voor het niet-gebruik van peuterspeelzalen	24
4.3.1	Inleiding	24
4.3.2	Het niet-gebruik van peuterspeelzalen toegelicht	25
5	Samenvatting en conclusies	29
5.1	Probleemstelling, onderzoeksopzet en reikwijdte	29
5.2	Het gebruik van peuterspeelzalen volgens de Kion-cijfers	29
5.3	Het gebruik van psz en andere voorzieningen volgens de survey	30
5.4	Waarom gebruik van een peuterspeelzaal	32
5.5	Gebruik van peuterspeelzaal in eigen wijk	32
5.6	Waarom geen gebruik van een peuterspeelzaal	32
5.7	Conclusies	34

1 Vraagstelling, onderzoeksopzet en uitvoering

1.1 Vraagstelling

Het kinderopvangbeleid in Nijmegen heeft o.a. als doelstelling “het bieden van opvang, verzorging en in het algemeen het bevorderen van de ontwikkelingsmogelijkheden voor kinderen”.

De gemeente Nijmegen wil het gebruik van peuterspeelzalen met name door kinderen met een verhoogd risico op ontwikkelingsachterstand stimuleren. Doel hiervan is dat alle kinderen wanneer ze naar de basisschool gaan een goede start kunnen maken. Met betrekking tot dat doel zijn er afspraken gemaakt tussen de stichting Kinderopvang Nijmegen (Kion) en de gemeente over o.a. een doelgroepenbeleid en het werken aan achterstand. In dit kader wordt enerzijds een stimuleringsbeleid ten aanzien van het gebruik van de opvangvoorzieningen gevoerd en anderzijds een inhoudelijk beleid gericht op het verminderen van de achterstandsproblematiek.

Het stimuleringsbeleid wordt gevoerd door o.a. de bereikbaarheid van kinderopvangvoorzieningen te vergroten, investeringssubsidies te verstrekken en het peuterspeelzaalwerk te subsidiëren.

Voor het werken aan de achterstandsproblematiek worden extra middelen ter beschikking gesteld.

Echter, het vermoeden bestaat dat ondanks het gevoerde beleid ongeveer 20% van de 2- en 3-jarigen geen gebruik maakt van de officiële kinderopvangvoorzieningen. Bovendien zijn er signalen dat er ondanks het stimuleringsbeleid nog steeds categorieën bewoners zijn die minder dan gemiddeld gebruik van kinderopvangvoorzieningen maken.

Omdat vooral de peuterspeelzalen een belangrijke rol spelen in het stimuleringsbeleid zijn bij de gemeente de volgende vragen gerezen:

- Hoe groot is het niet-gebruik van peuterspeelzalen?
- En daarmee samenhangend, hoe groot is het gebruik van de kinderopvangvoorzieningen in het algemeen. Is er daarbij sprake van compensatie ten aanzien van het gebruik van peuterspeelzalen?
- Zijn er verschillen te signaleren in het gebruik van kinderopvangvoorzieningen in het algemeen en peuterspeelzalen in het bijzonder tussen groepen bewoners? Verschilt het gebruik van kinderopvangvoorzieningen per wijk, etniciteit?
- Waarom maken ouders wel en waarom geen gebruik van de peuterspeelzalen?

Aan de afdeling Onderzoek en Statistiek van de gemeente Nijmegen is gevraagd hiernaar een onderzoek te doen.

1.2 Uitwerking van de probleemstelling

De eerste en tweede vraag

De eerste twee vragen in de probleemstelling betreffen het niet-gebruik van de peuterspeelzalen en daarop aanvullend de kinderopvangvoorzieningen door de 2- en 3 jarigen.

In deze vragen spreekt de begrippen “niet-gebruik” en “gebruik” voor zich.

Omdat het mogelijk is, dat ouders die geen gebruik van peuterspeelzalen maken hun kinderen wel naar een andere opvangvoorziening sturen en zodoende toch deel uitmaken van het gemeentelijke doelgroepenbeleid wordt daar bij de tweede vraag in de probleemstelling naar gevraagd.

Bij kinderopvangvoorzieningen voor 2- en 3 jarigen gaat het in Nijmegen om:

- Peuterspeelzalen
Peuterspeelzalen zijn bedoeld voor kinderen van 2 tot 4 jaar. De kinderen zijn er niet meer dan 3 uren per dag.
- Hele dagopvang
De hele dagopvang wordt gerealiseerd door kinderdagverblijven, waarin kinderen van 0 tot 4 jaar worden opgevangen, verzorgd en begeleid.
- Halve dagopvang
Het gaat hierbij om een kleinschalig type kindercentrum voor peuters en soms ook baby's. Betreffende centra zijn 5 ochtenden per week gedurende ongeveer 5 uren per dag geopend.
- Gastouderopvang
Deze opvang komt tot stand uit bemiddeling door gastouderbureaus, die bemiddelen tussen ouders, die opvang zoeken en ouders die opvang in hun huis aanbieden.

In Nijmegen zijn in totaal 20 organisaties die kinderopvang mogelijk maken.

Van deze organisaties is Kion het grootst. Deze organisatie biedt alle vormen van kinderopvang.

Op het gebied van peuterspeelzalen is Kion (met een opvangcapaciteit van ongeveer 1800 verschillende kinderen per week) met Belhamel (ongeveer 16 kinderen) de enige aanbieder.

Hele dagopvang wordt naast Kion door nog 12 organisaties aangeboden.

De derde vraag

De derde onderzoeksvraag gaat in op een nuancering van het gebruik. Met andere woorden, zijn er verschillen te signaleren in gebruik tussen groepen bewoners? Verschilt het gebruik van peuterspeelzalen en andere kinderopvangvoorzieningen bijvoorbeeld per wijk, per etniciteit, per opleidingsniveau? En indien dat zo is, in welke wijken ligt het gebruik dan hoger respectievelijk lager dan gemiddeld. Welke etniciteiten maken meer of juist minder dan gemiddeld gebruik van peuterspeelzalen (en andere kinderopvangvoorzieningen). En welke opleidingsniveaus maken meer en welke juist minder dan gemiddeld gebruik van de peuterspeelzalen en andere mogelijkheden.

De vierde vraag

In de vierde vraag in de probleemstelling wordt naar de redenen van zowel het gebruik als het niet-gebruik van de peuterspeelzalen gevraagd.

Die redenen kunnen zeer divers zijn. Ze kunnen o.a. liggen in "het spelen met leeftijdsgenootjes", "het onbekend zijn met de kinderopvangvoorzieningen", "de prijs", enz.

1.3 Onderzoeksopzetten

Hiervoor zijn de onderzoeksvragen genoemd en uitgewerkt. In deze paragraaf zal worden ingegaan op de onderzoeksopzet om de gestelde vragen te kunnen beantwoorden.

Onderzoeksopzet eerste en tweede vraag

Om de eerste twee vragen uit de probleemstelling, die naar de omvang van het gebruik en het niet-gebruik van peuterspeelzalen en eventuele andere opvangvoorzieningen in Nijmegen, te kunnen beantwoorden zijn twee onderzoeken opgezet.

In de eerste plaats is aan de organisaties voor kinderopvang in Nijmegen verzocht gegevens te verstrekken over het gebruik.

Omdat het van belang is het niet-gebruik per wijk vast te stellen, is aan de betreffende organisaties gevraagd de postcodes van het woonadres van de gebruikers te geven.

Bovendien is een survey opgezet om deze vragen (gedeeltelijk) beantwoord te krijgen. Hieronder wordt op deze opzet ingegaan.

Onderzoeksopzet derde en vierde vraag

Bij de derde onderzoeksvraag gaat het om de nuanceringen in het gebruik en niet-gebruik. Bij deze vraag gaat het er om na te gaan welke groepen bewoners gemiddeld meer en welke groepen gemiddeld minder gebruik maken van de kinderopvangvoorzieningen.

Bij de vierde onderzoeksvraag gaat het om de redenen voor het eventuele niet-gebruik van kinderopvangvoorzieningen.

De derde vraag wordt al gedeeltelijk beantwoord met de eerste genoemde onderzoeksopzet voor de beantwoording van de eerste twee onderzoeksvragen. In die opzet worden gebruikers op grond van de postcode van hun woonadres in woonwijken ingedeeld. Door de absolute aantallen gebruikers te relateren aan het aantal ouders met kinderen, die naar kinderopvangvoorzieningen zouden kunnen gaan, kan het percentage gebruikers uitgerekend worden. Duidelijk wordt vervolgens in welke wijken het gebruik bijvoorbeeld bij het gemiddelde gebruik in Nijmegen achterblijft.

Om andere nuanceringen in het gebruik helder te krijgen en om de redenen voor het gebruik en niet-gebruik te achterhalen is een survey opgezet. Een survey is een onderzoek waarbij gebruik wordt gemaakt van a. een steekproef uit de onderzoeksgroep en b. een vragenlijst.

Deze opzet wordt ook gebruikt om meer inzicht in het gebruik en niet-gebruik van kinderopvangvoorzieningen te krijgen.

Hieronder wordt deze onderzoeksopzet verder uitgewerkt.

Steekproef

Ten behoeve van dit onderzoek is een steekproef getrokken uit de kinderen van 2-3 jaar uit een aantal wijken van Nijmegen (de onderzoeksgroep).

Voor het onderzoek is het van belang, dat met name ouders van kinderen die een risico lopen op ontwikkelingsachterstand goed vertegenwoordigd zijn in de steekproef. De steekproef is daarom toegespitst op de aanpak- en attentiewijken en op allochtone ouders.

In dat verband is een steekproef getrokken uit de kinderen van 2-3 jaar uit de volgende wijken: Nijeveld, Hatert, Biezen, Wolfskuil, Hees, Heseveld, Neerbosch-oost, Tolhuis, Zwanenveld, Meijhorst, Lankforst, Aldenhof, Malvert, 't Acker, De Kamp en 't Broek.

Het gaat hierbij om attentie- en aanpakwijken.

Allochtone kinderen uit deze wijken werden allemaal opgenomen om voldoende aantallen uit deze groep te verkrijgen.

In dit onderzoek wordt een verschil gemaakt tussen Nederlandse en niet-westerse allochtone kinderen. In verband hiermee het volgende.

In het gemeentelijke bevolkingsregister van Nijmegen wordt bij het bepalen van de etniciteit over het algemeen gebruik gemaakt van de zogenoemde Biza/VNG classificaties. In deze classificatie wordt met behulp van drie objectieve criteria, te weten, het geboorteland van de persoon, het geboorteland van de moeder en het geboorteland van de vader, vastgesteld wat zijn of haar etnische herkomst is. Indien minstens één van de drie geboortelands behoort tot één van de doelgroepen van het minderhedenbeleid, wordt de persoon in kwestie tot een doelgroep van het minderhedenbeleid gerekend.

Op basis van deze classificatie zijn ouders ingedeeld in de twee hierboven genoemde categorieën.

De niet-westerse allochtonen bestaan voornamelijk uit Turkse -, Marokkaanse -, Antilliaanse -, Arubaanse - en Surinaamse kinderen. Daarnaast maken o.a. Iraans/Iraakse - en Indonesische kinderen deel van de niet-westerse allochtonen uit. De grootste etnische groepen zijn de Turkse - en Marokkaanse kinderen. De westerse allochtonen, bestaan voornamelijk uit Duitse -, Belgische - en Britse – kinderen en zijn bij de ouders met een Nederlandse nationaliteit ingedeeld.

De steekproef heeft tot gevolg dat het onderzoek alleen gegevens over de attentie- en aanpakwijken oplevert.

Vragenlijst

Om de verlangde gegevens betreffende het gebruik van kinderopvangvoorzieningen en de redenen hiervoor of de redenen voor niet-gebruik te inventariseren is een vragenlijst gemaakt waarin aan *gebruikers* van een peuterspeelzaal het volgende gevraagd werd:

- redenen van gebruik;
- of men een peuterspeelzaal in de eigen wijk bezoekt;
- redenen om geen peuterspeelzaal in de eigen wijk te bezoeken;
- knelpunten bij gebruik van een peuterspeelzaal in de eigen wijk;
- of er bezwaren zijn tegen het gebruik van een peuterspeelzaal.

Aan de *niet-gebruikers* van een peuterspeelzaal werd gevraagd

- of men de peuterspeelzaal kent;
- hoe belangrijk de peuterspeelzaal is;
- of men wel eens overwogen heeft gebruik te maken van de peuterspeelzaal en;
- redenen om geen gebruik te maken van een peuterspeelzaal.

Om het gebruik en niet-gebruik te kunnen nuanceren naar groepen bewoners zijn aan alle respondenten vragen gesteld omtrent de achtergrond van de ouders.

Om de gegevens te verzamelen zijn de vragenlijsten mondeling afgenomen.

1.4 De deelname, representativiteit, betrouwbaarheid en nauwkeurigheid

Eerste en tweede onderzoeksvraag

Om het gebruik van de peuterspeelzalen in het bijzonder maar ook de andere kinderopvangvoorzieningen te kunnen bepalen zijn alle betreffende voorzieningen aangeschreven met de vraag aan de afdeling Onderzoek en Statistiek gegevens over kinderen die van de opvangmogelijkheden van die organisaties gebruik maken door te geven. Daarbij was o.a. de postcode van het woonadres van de gebruiker van belang. Aan deze vraag heeft alleen Kion voldaan. Alle andere organisaties hebben wel de opvangcapaciteit doorgegeven, maar niet het aantal kinderen dat daadwerkelijk opgevangen wordt en ook niet de verlangde postcode doorgegeven.

Alle onderzoeksvragen

Om het gebruik, de nuanceringen in het gebruik en de reden voor het gebruik of niet-gebruik te bepalen zijn de ouders van kinderen in een aantal Nijmeegse wijken thuis door interviewers bezocht.

Van te voren hadden de respondenten een brief ontvangen waarin het doel van het onderzoek werd uitgelegd en het bezoek werd aangekondigd.

De interviews met de ouders zijn gehouden in de maanden juni en juli 2002.

De respons (zie tabel 1-1) bedroeg voor de totale steekproef 78%.

Tabel 1-1 populatie, steekproef en deelname

	populatie	getrokken steekproef	gerealiseerde steekproef	gewogen steekproef
autochtoon	568 (60%)	300 (100%)	257 (87%)	320 (60%)
allochtoon	382 (40%)	382 (100%)	278 (73%)	215 (40%)
totaal	950 (100%)	682 (100%)	535 (78%)	535 (100%)

Een gewogen steekproef

De gerealiseerde steekproef is gewogen vanwege de oververtegenwoordiging van de allochtone ouders. Dit is gedaan om de getalsmatige verhouding tussen allochtone en autochtone ouders in de steekproef in overeenstemming te brengen met die in de oorspronkelijke onderzoeksgroep. De gewogen steekproef telt door de weging 320 autochtone ouders (60%) en 215 allochtone ouders (40%).

De in dit rapport gepresenteerde uitkomsten van het onderzoek onder ouders zijn alle gebaseerd op de gewogen steekproef.

De representativiteit en betrouwbaarheid

Nagegaan is of de steekproef representatief is. In het algemeen kan dat worden gedaan door gegevens over respondenten (uit de steekproef) te vergelijken met gegevens over mensen in de populatie. Die gegevens moeten dan wel beschikbaar zijn. In dit geval zijn alleen gegevens over de woonwijk van zowel de populatie als de steekproef beschikbaar.

Bij de vergelijking van die gegevens (zie tabel 1-2) bleek, dat de verdeling van de ouders in de steekproef naar woonwijk goed overeenkomt met de verdeling in de populatie.

Tabel 1-2 woonwijk populatie en steekproef (abs en in %)

	populatie		steekproef	
	abs.	perc.	abs.	perc.
Nijeveld	61	6,4	24	4,5
Hazenkamp	0	0,0	2	0,4
Goffert	0	0,0	2	0,4
Hatert	79	8,3	40	7,5
Biezen	72	7,6	40	7,5
Wolfskuil	71	7,5	39	7,3
Hees	31	3,3	18	3,4
Heseveld	70	7,4	36	6,7
Neerbosch-oost	79	8,3	27	5,0
Tolhuis	45	4,7	23	4,3
Zwanenveld	61	6,4	32	6,0
Meijhorst	45	4,7	31	5,8
Lankforst	24	2,5	15	2,8
Aldenhof	42	4,4	35	6,5
Malvert	35	3,7	21	3,9
Staddijk	1	0,1		0,0
't Acker	101	10,6	73	13,6
De Kamp	70	7,4	41	7,7
't Broek	63	6,6	38	7,1
't Bos			1	0,2
totaal	950	100,	535	100,

Op grond hiervan wordt aangenomen dat de steekproef representatief is voor de populatie (ouders met kinderen van 2 en 3 jaar).

Hiervoor is vermeld, dat de uitval gering (22%) is geweest. Het resultaat is, dat de steekproeven betrouwbaar en nauwkeurig zijn.

Voor de hele steekproef ligt de betrouwbaarheid tussen de 90 en 95% bij een nauwkeurigheid van 2,5%. De betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van de autochtone deelsteekproeven liggen op hetzelfde niveau. Voor de allochtone deelsteekproef ligt de betrouwbaarheid zelfs op 95%.

Op wijkniveau blijkt de statistische betrouwbaarheid voor de helft van de wijken tussen de 90 en 95% en voor de andere helft net onder de 90% te liggen.

1.5 De rapportage

Hieronder zal in hoofdstuk 2 worden ingegaan op het gebruik van peuterspeelzalen. Daarbij wordt ingegaan op de gebruikcijfers van Kion en de gegevens van de survey. In hoofdstuk 3 worden de redenen voor het gebruik en niet-gebruik van peuterspeelzalen behandeld. Bovendien wordt de samenstelling van de steekproef in dit hoofdstuk behandeld.

In hoofdstuk 4 wordt een samenvatting met conclusies gepresenteerd.

2 De samenstelling van de steekproef in attentie- en aanpakwijken

Aan de respondenten zijn enkele vragen over hun persoonlijke kenmerken gesteld. Daarbij gaat het om het geslacht, de gezinssituatie, de etniciteit, werksituatie en de opleiding.

De steekproef blijkt als volgt samengesteld.

Geslacht

De vragenlijst is voornamelijk door vrouwen ingevuld.

Het blijkt dat 82% vrouw is.

Nationaliteit

Voor het onderzoek startte is, geprobeerd inzicht te krijgen in de verdeling over de verschillende etnische groepen in de wijken waarin de steekproef getrokken is. Toen is de etniciteit (autochtoon, allochtoon) bepaald op basis van geboorteland gegevens. Daar kwam als resultaat uit, dat 60% de Nederlandse nationaliteit zou hebben en 40% een andere nationaliteit of in ieder geval deel uitmaken van een groep die doel is van het gemeentelijke doelgroepenbeleid. Op basis daarvan is de steekproef getrokken en is de respons gewogen (zie tabel 1-1).

Om meer zekerheid over de nationaliteit te verkrijgen is ook aan de respondenten zelf gevraagd tot welke bevolkingsgroep zij zich rekenen. Op deze vraag antwoordt 21% van de respondenten zich tot een niet-Nederlandse groep te rekenen. Van de vooraf bij de allochtonen ingedeelde respondenten rekt 48% zich tot de Nederlandse bevolkingsgroep.

In de volgende hoofdstukken zal bij het gebruik van het kenmerk "eticiteit" gebruik gemaakt worden van de gegevens van Bureau Bevolking, de leverancier van de steekproef, en niet van het gegeven van de respondent zelf.

De reden hiervoor is gelegen in het feit, dat de gegevens van Bureau Bevolking, en dan die over het geboorteland in het bijzonder, bepalend zijn voor de indeling van ouders in het gemeentelijk doelgroepenbeleid.

Opleiding

Het blijkt, dat 31% van de respondenten een HBO of universitaire opleiding heeft afgemaakt. Daar staat tegenover dat 28% hooguit een LBO-opleiding heeft afgemaakt.

Gezinssituatie

Van de totale steekproef is 18% alleenstaand en 82% gehuwd of samenwonend. Tussen de allochtonen en autochtonen zijn de verschillen voor dit kenmerk gering. Van de allochtone huishoudens is 19% en van de autochtone huishoudens 17% alleenstaand.

Gezinssituatie en werk

Wordt tenslotte gekeken hoe huishoudens zijn samengesteld en in hoeveel huishoudens hoeveel ouders werk hebben dan blijkt het volgende.

Tabel 2-1 werk en gezinssituatie (abs en in %)

gezins- en werksituatie	abs.	% op sub totalen	% op generaal totaal
1-ouder, niet werkend	73	77	14
1-ouder, werkend	22	23	4
subtotaal	95	100	18
2 ouders, 2 niet-werkend	43	10	8
2 ouders, 1 werkend	131	30	24
2 ouders, 2 werkend	266	60	50
subtotaal	440	100	82
generaal totaal	535	100	100

Tabel 2-1 laat zien, dat 18% uit éénoudergezinnen bestaat.
 Van die éénoudergezinnen heeft 77% geen werk.
 De tweeoudersgezinnen omvatten 82% van alle huishoudens in de steekproef.
 Van deze huishoudens heeft 10% geen werk, terwijl in 60% van die huishoudens beide partners werk hebben.

Over het geheel genomen heeft in 22% van de huishoudens niemand werk.

3 Het gebruik van peuterspeelzalen

3.1 Inleiding

De oorspronkelijke vraag was het gebruik van peuterspeelzalen te bepalen. Daarnaast is gevraagd het gebruik van kinderopvangvoorzieningen in het algemeen na te gaan. Deze aanvulling is van belang, want geen gebruik van peuterspeelzalen wil nog niet zeggen dat men dan ook geen gebruik maakt van andere kinderopvangvoorzieningen. Als ouders wel gebruik maken van deze andere kinderopvangvoorzieningen, worden de betreffende ouders en hun kinderen toch bereikt door het gemeentelijk beleid en worden daarmee nagestreefde doelen misschien ook bij die ouders gerealiseerd.

Om inzicht te krijgen in dat gebruik zijn twee onderzoeken gebruikt.

In de eerste plaats is aan de kinderopvangorganisaties gevraagd gegevens over hun gebruikers ter beschikking te stellen aan de afdeling Onderzoek en Statistiek. Bij het verzamelen van deze gegevens bleek, dat alleen Kion op de door de afdeling Onderzoek en Statistiek gewenste manier aan het onderzoek heeft meegewerkt. De afdeling beschikt dan ook alleen gegevens over het gebruik van kinderopvangvoorzieningen voorzover dat gebruik bij Kion bekend is. Het gevolg is dat deze onderzoeksstap alleen het gebruik van peuterspeelzalen betrouwbaar in beeld kan brengen. We hebben hiervoor immers geconstateerd, dat Kion verreweg de grootste aanbieder van deze opvangmogelijkheden in Nijmegen is. Dit geldt niet voor de andere voorzieningen die Kion aanbiedt. Bij bijvoorbeeld kinderdagverblijven moet Kion de markt met een aantal andere instellingen delen. De gebruikscijfers over de andere kinderopvangvoorzieningen van Kion kunnen dan ook alleen maar gebruikt worden als een indicatie voor het "compenserend" gebruik. Dit wil zeggen, het gebruik van kinderopvangvoorzieningen, die geen peuterspeelzaal zijn.

Naast de cijfers van Kion zullen de gegevens uit de survey gebruikt worden om het inzicht over het gebruik van de verschillende typen kinderopvangvoorzieningen in beeld te brengen.

Zoals gezegd, hebben ook deze gegevens hun beperking. Ten behoeve van dit onderzoek zijn namelijk alleen de ouders uit de attentie- en aanpakwijken geïnterviewd. Ouders uit de overige Nijmeegse wijken ontbreken.

3.2 Het gebruik van peuterspeelzalen en andere kinderopvangvoorzieningen

3.2.1 *Het gebruik volgens de gegevens van Kion*

In tabel 3-1 zijn de deelnamecijfers per 1-1-2002 opgenomen.

In die tabel zijn in de eerste twee kolommen de stadsdelen en wijken onderscheiden.

In de volgende 4 kolommen zijn de aantallen kinderen in de onderscheiden leeftijdscategorieën in die wijken en stadsdelen opgenomen.

In de laatste 3 kolommen zijn de relatieve gebruikcijfers van kinderopvangvoorzieningen per wijk en stadsdeel vermeld. In die kolommen betekent "hdv" halve dagopvang, "kdv" kinderdagverblijf en "psz" peuterspeelzaal.

Voordat ingegaan wordt op de gebruikscijfers van de peuterspeelzalen wordt eerst stilgestaan bij het gebruik van de kinderdagverblijven, halve dagopvang en buitenschoolse opvang volgens de Kion-cijfers. Zoals gezegd, gaat het hierbij om indicaties voor "compenserend gebruik".

Halve dagopvang

Tabel 3-1 laat zien, dat 109 kinderen gebruik maken van de "Halve dagopvang" van Kion. Van de vier in tabel 3-1 gepresenteerde soorten opvangmogelijkheden van Kion is dat de voorziening die het minst gebruikt wordt. Slechts 1,5% van alle 0 t/m 3 jarigen maken van deze voorziening gebruik.

In enkele wijken springt het gebruik van deze voorziening er uit. Het gaat dan om de wijken Malvert (14,7%), Kwakkenberg (7,1%), Lankforst (5,7%) en Meijhorst en Aldenhof (beide 5,3%).

Kinderdagverblijf

Van deze voorziening van Kion maken 1362 kinderen gebruik. Het gaat dan om 17,7% van alle 0 t/m 3-jarigen in Nijmegen.

Ook bij deze voorziening zijn er wijken die er boven uitspringen wat het gebruik betreft. Kijken we naar de wijken met een gebruik van ongeveer 2 keer het gemiddelde (35% en meer) dan kunnen de volgende wijken genoemd worden: Benedenstad (41,8%), Bottendaal (35,7%), Galgenveld (35,0%), Altrade (39,1%), Hunnerberg (40,7%) en Kwakkenberg (35,7%).

Wijken, waar het gebruik van de kinderdagverblijven van Kion lager dan 10% is, zijn: Hatert (7,2%), Tolhuis (9,8%), Zwanenveld (7,1%), Meijhorst (8,0%), Lankforst (9,5%), Aldenhof (3,3%), 't Broek (9,8%) en Lent (7,3%).

Peuterspeelzalen

Zoals hiervoor reeds geschreven is, geven de cijfers over het gebruik van de peuterspeelzalen een betrouwbaar beeld van het werkelijke gebruik van dit soort voorzieningen in Nijmegen. Immers, naast Kion is er slechts één kleine organisatie die ook deze voorziening aanbiedt. Deze organisatie heeft echter slechts 1 à 2 procent van de totale markt in handen. Dit aandeel beïnvloedt de gebruikscijfers nauwelijks, zodat wordt aangenomen dat de Kion-cijfers voor het gebruik van de peuterspeelzalen voor de meeste wijken een betrouwbaar beeld van het gebruik leveren. Omdat de peuterspeelzaal van de andere organisatie in de wijk Hunnerberg is gevestigd zou het gebruikscijfer van die wijk in werkelijkheid hoger kunnen liggen.

De peuterspeelzalen van Kion worden door 1730 kinderen in de leeftijd van 2 t/m 3 jaar gebruikt. Van alle kinderen in die leeftijd is dat 50,0%.

Wijken waar het gebruik 55% of meer bedraagt zijn: Bottendaal (69,4%), Nijveld (57,5%), Wolfskuil (56,1%), Neerbosch Oost (56,5%), Tolhuis (65,6%), Meijhorst (56,5%), 't Acker (76,3%), De Kamp (59,4%) en 't Broek (70,5%).

Wijken waar het gebruik van peuterspeelzalen lager ligt dan 40% zijn: Galgenveld (32,6%), Altrade (30,1%), Hunnerberg (22,0%), Hengstdal (34,2%), Heseveld (39,6%), Kwakkenberg (17,6%), Hazenkamp (34,9%), Heyendaal (32,5%) en Oosterhout (38,1%).

In verband met het hiervoor genoemde "compenserend gebruik" is voor de genoemde 9 wijken met een laag gebruik van peuterspeelzalen nagegaan hoe het gebruik is van andere kinderopvangvoorzieningen van Kion. Daarbij kan het volgende opgemerkt worden:

Galgenveld	tegenover een laag peuterzaalgebruik staat een hoog gebruik kdv en bso.
Hunnerberg	tegenover een laag peuterzaalgebruik staat een hoog gebruik kdv.
Hengstdal	tegenover een laag gebruik van psz staat een gemiddeld gebruik van kdv en hoog gebruik bso.
Heseveld	als Hengstdal.
Kwakkenberg	tegenover een heel laag psz-gebruik staat een hoog gebruik kdv.
Hazenkamp	als Hengstdal en Heseveld.
Heyendaal	als Galgenveld, maar iets minder gebruik kdv.
Oosterhout	als Heyendaal.

Alle 9 wijken met een laag gebruik van peuterspeelzalen lijken dat te compenseren door een hoger gebruik van kinderdagverblijven (en soms buitenschoolse opvang) van het Kion.

Tabel 3-1 gebruik van kinderopvangvoorzieningen van Kion per 1-1-2002

		abs aar tallen per 1-1-2002				hdv	kdv	psz
		0-1 jr	2-3 jr	0-3 jr	4-12 jr	0-3 jr	0-3 jr	2-3 jr
						relatief	relatief	relatief
Stadscentrum	0 Benedenstad	60	50	110	177	1,8%	41,8%	42,0%
	1 Centrum	49	22	71	60	0,0%	25,4%	45,5%
Oud West	2 Bottendaal	78	62	140	209	1,4%	35,7%	69,4%
	3 Galgenveld	97	86	183	424	1,6%	35,0%	32,6%
	4 Altrade	140	136	276	517	1,8%	39,1%	30,1%
	5 Hunnerberg	41	50	91	297	2,2%	40,7%	22,0%
	6 Hengstdal	176	149	325	635	1,8%	20,9%	34,2%
	9 Ooyse Schependom	2	1	3	14	0,0%	33,3%	0,0%
Oud West	10 Nijeveld	147	134	281	538	1,1%	11,0%	57,5%
	20 Biezen	146	128	274	596	0,0%	19,7%	54,7%
	21 Wolfskuil	158	148	306	662	0,7%	14,1%	56,1%
Nieuw West	22 Hees	53	55	108	228	0,9%	18,5%	41,8%
	23 Heseveld	157	154	311	492	0,6%	15,1%	39,6%
	24 Neerbosch Oost	159	161	320	711	0,6%	11,3%	56,5%
	Haven- industrieterrein	4	0	4	1	0,0%	0,0%	
Midden Zuid	7 Kwakkenberg	11	17	28	70	7,1%	35,7%	17,6%
	8 Groenewoud	24	27	51	121	0,0%	33,3%	40,7%
	11 Hazenkamp	128	149	277	656	0,0%	17,7%	34,9%
	12 Goffert	45	61	106	306	0,0%	20,8%	45,9%
	13 St. Anna	78	59	137	265	0,0%	31,4%	42,4%
	17 Heyendaal	31	40	71	162	0,0%	28,2%	32,5%
Zuidrand	14 Hatertse Hei	91	74	165	317	0,6%	28,5%	44,6%
	15 Grootstal	127	132	259	484	1,5%	11,6%	54,5%
	16 Hatert	156	178	334	807	2,4%	7,2%	53,4%
	18 Brakkenstein	66	97	163	440	1,2%	25,2%	40,2%
Dukenburg	31 Tolhuis	81	93	174	288	2,3%	9,8%	65,6%
	32 Zwanenveld	89	93	182	426	1,6%	7,1%	48,4%
	33 Meijhorst	103	85	188	414	5,3%	8,0%	56,5%
	34 Lankforst	57	48	105	192	5,7%	9,5%	52,1%
	35 Aldenhof	80	70	150	308	5,3%	3,3%	48,6%
	36 Malvert	53	76	129	274	14,7%	10,1%	52,6%
	37 Weezenhof	92	99	191	423	0,5%	20,9%	46,5%
	Vogelzang	0	0	0	0			
	39 Staddijk	4	5	9	15	0,0%	0,0%	140,0%
	Lindenholt	40 't Acker	178	177	355	766	0,0%	11,0%
41 De Kamp		156	160	316	607	0,6%	10,4%	59,4%
42 't Broek		116	139	255	758	0,4%	9,8%	70,5%
43 't Bos		0	0	0	0			
47 Westkanaaldijk		2	0	2	1	0,0%	0,0%	
48 Neerbosch West		2	1	3	22	0,0%	0,0%	0,0%
Bijsterhuizen		0	0	0	0			
Waalsprong	50 Oosterhout Nijmegen	145	105	250	218	0,4%	26,4%	38,1%
	Ressen Nijmegen	0	3	3	14	0,0%	0,0%	0,0%
	70 Lent Nijmegen	116	102	218	415	0,0%	7,3%	49,0%
	99 Wijk onbekend	0	1	1	5			
	Totaal Nijmegen	3.498	3.427	6925	14.335	1,5%	17,7%	50,0%
	98 buiten Nijmegen							
totaal absoluut						109	1362	1730

3.2.2 *Het gebruik van kinderopvangvoorzieningen volgens de survey*

Zoals gezegd, heeft de survey zich gericht op de attentie- en aanpakwijken. De bedoeling hiervan is geweest zoveel mogelijk ouders in een achterstandssituatie, als doelgroep van het kinderopvangbeleid, in het onderzoek te verkrijgen.

Het gebruik in het algemeen

Om het gebruik van de kinderopvangvoorzieningen te bepalen zijn in de vragenlijst de volgende twee vragen opgenomen:

- Maakt u voor (naam kind) gebruik van een peuterspeelzaal of een (andere) kinderopvangvoorziening of oppas?
- Zo ja, van welke soorten opvang maakt u gebruik? (meerdere antwoorden mogelijk)

In de onderstaande tabel staat het resultaat van deze vragen.

Tabel 3-2 gebruik van kinderopvangvoorzieningen (absoluut en in %)

	autochtoon		allochtonen		totaal	
	abs	perc	abs	perc	abs	perc
geen gebruik	32	10	47	22	79	15
peuterspeelzaal	173	54	99	46	272	51
kinderdagverblijf	60	19	36	17	96	18
halve dagopvang	10	3	10	4	20	4
gastouders	4	1	1	-	5	1
oppas	9	3	6	3	15	3
psz+ kdv	2	1	1	-	3	1
psz+ go	2	1	2	1	4	1
psz+ oppas	21	7	9	4	30	6
kdv+ go	-	-	1	-	1	-
kdv+ oppas	5	2	3	1	8	1
psz+ kdv+ oppas	1	-	-	-	1	-
totaal	319	100	215	100	535	100

Tabel 3-2 laat zien, dat van alle bewoners van attentie- en aanpakwijken 15% geen gebruik maakt van de kinderopvangvoorzieningen in Nijmegen.

Verder laat tabel 3-2 zien, dat de peuterspeelzaal (eventueel in combinatie met het gebruik van andere voorzieningen 58%) en het kinderdagverblijf (eventueel in combinatie met het gebruik van andere voorzieningen 20%) de meest gebruikte kinderopvangvoorzieningen in de attentie- en aanpakwijken in Nijmegen zijn.

Het gebruik naar etniciteit

Terwijl in de attentie- en aanpakwijken gemiddeld 15% geen gebruik maakt van een kinderopvangvoorziening ligt dat percentage onder autochtonen in die wijken op 10 en bij de niet-westerse allochtonen op 22%.

Ook het gebruik van peuterspeelzalen en kinderdagverblijven is afhankelijk van de etniciteit.

De peuterspeelzaal (eventueel in combinatie met het gebruik van andere voorzieningen) wordt door 62% van de autochtone en 52% van de niet-westerse allochtone ouders gebruikt.

Het kinderdagverblijf (eventueel in combinatie met het gebruik van andere voorzieningen) wordt door 21% van de autochtone ouders en 19% van de niet-westerse allochtone ouders gebruikt.

Het gebruik naar burgerlijke staat

Vervolgens is nagegaan of het gebruik van kinderopvangvoorzieningen in de attentie- en aanpakwijken afhankelijk is van de burgerlijke staat.

In tabel 3-3 zijn de bijbehorende gegevens gepresenteerd. Het volgende blijkt daarbij.

Tabel 3-3 gebruik van kinderopvangvoorzieningen naar burgerlijke staat (in %)

gebruik kinderopvangvoorzieningen	autochtoon			allochtoon			totaal		
	geen	psz	ander	geen	psz	ander	geen	psz	ander
alleenstaand	13	46	41	28	30	42	19	39	42
gehuwd/samenwon.	9	56	35	21	50	30	14	53	33
totaal (in %)	10	54	36	22	46	32	15	51	34
abs aantal resp	32	173	114	47	99	69	79	272	183

Tabel 3-3 laat onder "totaal-kolom" zien, dat van alle alleenstaanden 19% en van alle gehuwden en samenwonenden 14% geen gebruik maakt van de kinderopvangvoorzieningen.

Zowel bij de autochtone – als de allochtone alleenstaanden ligt het gebruik van de kinderopvangvoorzieningen lager dan bij de autochtone - en allochtone samenwonenden en gehuwden. Ook kan geconstateerd worden, dat het niet-gebruik onder de allochtone alleenstaanden met 28% verreweg het hoogst ligt.

Het gebruik naar opleiding

Ook voor de schoolopleiding is nagegaan of er in de attentie- en aanpakwijken een verband is met het gebruik van kinderopvangvoorzieningen. In de vragenlijst is de vraag opgenomen wat de hoogste opleiding is, die de respondent afgemaakt (diploma gehaald) heeft. Voor de analyse van het verband tussen schoolopleiding en het gebruik van de kinderopvangvoorzieningen zijn twee antwoordcategorieën onderscheiden, te weten de respondenten met de lagere - en de respondenten met de hogere schoolopleidingen.

De lagere schoolopleidingen omvatten de categorieën "geen opleiding afgemaakt", "alleen basisschool", "lager beroepsonderwijs", "mavo" en "middelbaar beroepsonderwijs".

De hogere schoolopleidingen omvatten de volgende antwoordcategorieën: "havo en vwo", "hoger beroepsonderwijs" en "wetenschappelijk onderwijs".

Wordt het gebruik van kinderopvangvoorzieningen aan de hand van deze opsplitsing van onderwijscategorieën bekeken dan blijkt het volgende (tabel 3-4).

Tabel 3-4 gebruik van kinderopvangvoorzieningen naar opleiding (in %)

gebruik kinderopvangvoorzieningen	autochtoon			allochtoon			totaal		
	geen	psz	ander	geen	psz	ander	geen	psz	ander
lagere opleidingen	13	67	20	24	48	28	18	58	24
hogere opleidingen	5	39	56	17	41	42	9	39	52
totaal	10	54	36	22	46	32	15	51	34
abs aantal resp.	31	173	114	47	100	70	78	273	184

Tabel 3-4 laat zien, dat onder de hoger opgeleiden 9% "niet-gebruikers" voorkomen en bij de lager opgeleiden 18%. Verder valt op dat de lager opgeleiden relatief meer (58% tegen 39%) gebruik maken van de peuterspeelzalen en de hoger opgeleiden relatief meer van de andere opvangvoorzieningen (52% tegen 24%).

Dit patroon zien we bij de autochtone - en de allochtone ouders terug. Ook hier dus steeds een lager gebruik door de lager opgeleiden, een groter gebruik van peuterspeelzalen door lager opgeleiden en een groter gebruik van andere opvangvoorzieningen door de hoger opgeleiden.

Het niet-gebruik van kinderopvangvoorzieningen is onder laag opgeleide allochtone ouders met 24% het grootst en onder hoog opgeleide autochtone ouders met 5% het kleinst.

Het gebruik per wijk

In tabel 3-5 is nagegaan hoe groot a. het niet-gebruik van kinderopvangvoorzieningen en b. het gebruik van peuterspeelzalen zijn.

Tabel 3-5 geen gebruik en gebruik peuterspeelzalen (in %), absoluut aantal respondenten per wijk

gebruik kinderopvangvoorzieningen	autochtoon			allochtoon			totaal		
	geen gebruik	gebruik psz	abs aant res.	geen gebruik	gebruik psz	abs aant resp	geen gebruik	gebruik psz	abs aant resp
Nijeveld	13	25	16	37	63	8	25	33	24
Hatert	6	59	17	23	32	22	18	43	39
Biezen	0	50	28	25	42	12	8	48	40
Wolfskuil	6	31	16	22	48	23	15	41	39
Heseveld	0	61	18	29	29	17	14	47	35
Neerbosch Oost	0	64	11	31	56	16	18	61	27
Tolhuis	14	43	14	13	63	8	13	52	22
Zwanenveld	32	32	19	31	31	13	31	31	32
Meijhorst	33	50	12	28	56	18	29	52	30
Lankforst	20	40	10	20	40	5	21	43	15
Aldenhof	24	57	21	14	50	14	21	56	35
Malvert	0	50	10	18	64	11	10	57	21
't Acker	4	78	54	11	44	18	7	69	72
de Kamp	0	56	27	23	62	13	7	56	40
't Broek	22	74	23	0	36	14	13	58	37
Totaal	10	55	314	22	46	217	15	51	531

We hebben al eerder gezien, dat het niet-gebruik in de attentie en aanpakwijken op gemiddeld 15% ligt en dat dat niet-gebruik voor autochtone ouders op 10% en voor allochtone ouders op 22% ligt.

Worden deze percentages als ijkpunt genomen voor de beantwoording van de vraag in welke wijken het niet-gebruik voor welke bewonerscategorieën hoog is dan kan het volgende geconstateerd worden.

Over het geheel genomen (autochtonen en allochtonen samen) is het niet-gebruik hoog te noemen in de wijken:

- Nijeveld (25%);
Onder de autochtone ouders in deze wijk is het niet-gebruik 13%, onder de allochtone ouders 37%.
- Zwanenveld (31%);
Onder de autochtone ouders in deze wijk is het niet-gebruik 32%, onder de allochtone ouders 31%.
- Meijhorst (29%);
Onder de autochtone ouders in deze wijk is het niet-gebruik 33%, onder de allochtone ouders 28%.

Wordt voor de autochtone ouders nagegaan hoe het niet-gebruik in de verschillende attentie- en aanpakwijken is, dan kan het volgende geconstateerd worden:

- Zwanenveld kent een niet-gebruik onder autochtonen van 32%;
- Meijhorst kent een niet-gebruik onder autochtonen van 33%;
- Lankforst kent een niet-gebruik onder autochtonen van 20%;
- Aldenhof kent een niet-gebruik onder autochtonen van 24% en;
- 't Broek kent een niet-gebruik onder autochtonen van 22%.

En onder allochtone ouders kan in de volgende wijken een opvallend hoog niet-gebruik geconstateerd worden:

- Nijeveld 37%;
- Neerbosch Oost 31% en;
- Zwanenveld 31%.

Bij al deze cijfers moet bedacht worden dat de absolute aantallen respondenten per wijk klein zijn en dat dit ten koste gaat van de betrouwbaarheid. Hiervoor is al geconstateerd, dat de betrouwbaarheid voor de totaalcijfers per wijk rond de 90% schommelt. Die betrouwbaarheid ligt voor de constatering met betrekking tot cijfers over autochtonen en allochtonen per wijk nog lager.

De cijfers over autochtone en allochtone niet-gebruik moeten dan ook eerder als indicaties voor het niet-gebruik beschouwd worden.

4 Redenen van wel of geen gebruik

4.1 Inleiding

Een belangrijke vraag uit de probleemstelling is die naar de redenen om geen of juist wel gebruik van peuterspeelzalen te maken.

In verband met de beantwoording van deze vraag is de steekproef opgedeeld in twee hoofdgroepen, te weten:

- de gebruikers van de peuterspeelzalen en;
- de niet-gebruikers van peuterspeelzalen.
Deze groep van niet-gebruikers bestaat uit ouders, die
 - a. helemaal geen gebruik maken van kinderopvangvoorzieningen en
 - b. geen gebruik maken van peuterspeelzalen, maar wel van de andere opvangvoorzieningen.

Aan de gebruikers van peuterspeelzalen (de eerst genoemde groep) is gevraagd waarom men gebruik van die voorziening maakt en wat de eventuele bezwaren tegen dat gebruik zijn. Bovendien is bij deze groep respondenten ingegaan op het wel of niet gebruiken van een peuterspeelzaal in de buurt.

De resultaten van deze vragen worden behandeld in paragraaf 4.2.

Aan de twee onderscheiden groepen niet-gebruikers van de peuterspeelzaal zijn o.a. de volgende vragen gesteld:

- Eén van de voorzieningen voor kinderen is de peuterspeelzaal. Kent u de peuterspeelzaal?
- Eventueel na uitleg:
Vindt u de peuterspeelzaal ten opzichte van de andere voorzieningen belangrijk?

Aan personen die de peuterspeelzaal al kenden is vervolgens gevraagd:

- Heeft u wel overwogen om voor (naam kind) van de peuterspeelzaal gebruik te gaan maken?
- Wat is/zijn voor u de belangrijkste redenen geweest om voor (naam kind) geen gebruik te maken van een peuterspeelzaal?

De resultaten van deze vragen zullen worden behandeld in paragraaf 4.3.

4.2 De redenen voor het gebruik van peuterspeelzalen

4.2.1 Inleiding

Zoals in de inleiding van dit hoofdstuk geschreven is, wordt in deze paragraaf ingegaan op de vraag waarom ouders gebruik maken van peuterspeelzalen en of er eventuele bezwaren kleven aan het gebruik. Bovendien is nagegaan of ouders gebruik maken van peuterspeelzalen in de eigen woonwijk.

Bij de betreffende ouders gaat het om ouders van wie de kinderen gebruik maken van peuterspeelzalen.

Daar zit een kleine groep ouders bij van wie de kinderen naast de peuterspeelzaal ook van andere kinderopvangvoorzieningen gebruik maken.

4.2.2 Redenen voor gebruik

Nagegaan is waarom ouders hun kind naar een peuterspeelzaal brengen en wat de eventuele bezwaren tegen dat gebruik zijn. Hiervoor mochten meerdere antwoorden gegeven worden.

In tabel 4-1 staat waarom ouders gebruik maken van peuterspeelzalen.

Van alle ouders antwoordt driekwart (78%) dat het leuk en of goed is voor het kind. Daarnaast vindt 33% het van belang dat het kind kan spelen met leeftijdsgenootjes.

Andere redelijk vaak genoemde redenen voor gebruik van een peuterspeelzaal zijn: voorbereiding basisschool (15%), noodzakelijk voor het kind (10%) en leren taalvaardigheden (10%).

“Werk” en “studie” worden nauwelijks als reden voor het gebruik van een peuterspeelzaal genoemd (samen 4%).

Voor de meeste redenen zijn er geen grote verschillen te constateren tussen autochtone en allochtone ouders. Alleen voor “het leren van taalvaardigheid” is er een groot verschil. Van de allochtone ouders noemt 25% deze reden, terwijl deze reden slechts door 2% van de autochtone ouders wordt genoemd.

Tabel 4-1 redenen voor het gebruik van peuterspeelzalen per bevolkingsgroep (in %)

redenen in %	autochtn	allochtn	totaal
leuk/goed voor kind	79	76	78
noodzakelijk voor kind	10	10	10
vanwege werk	2	4	3
vanwege studie	-	2	1
voor rust voor mezelf	4	6	4
vorbereiding basisschool	13	17	15
leren taalvaardigheden	2	25	10
spelen met leeftijdgenoten	34	30	33
totaal absoluut	201	107	308

Zoals gezegd is ook nagegaan of ouders bezwaren kunnen noemen tegen het gebruik van een peuterspeelzaal. Dit is gedaan om ook via gebruikers van peuterspeelzalen toch indicaties voor redenen voor het niet gebruiken van peuterspeelzalen te achterhalen.

Op de betreffende vraag antwoordde 97% van alle ouders, dat er geen bezwaren tegen het gebruik van peuterspeelzalen zijn.

Er zijn voor deze vraag geen verschillen te constateren tussen autochtone en allochtone ouders.

Slechts 7 ouders noemden bezwaren tegen het gebruik van peuterspeelzalen. Samen noemden zij 5 redenen in totaal 10 keer. De genoemde redenen zijn:

- sociale en culturele samenstelling van de groepen kinderen (3 keer genoemd);
- tijdstippen onhandig in verband met bijvoorbeeld school en werk (2 keer genoemd);
- opvang is te kort (2 keer genoemd);
- opvang is te duur (2 keer genoemd);
- groter besmettingsgevaar (1 keer genoemd).

4.2.3 Gebruik psz in eigen wijk

Nagegaan is of ouders de peuterspeelzaal in de eigen buurt gebruiken.

Tabel 4-2 gebruik psz in eigen wijk (in%)

	autochtn	allochtn	totaal
in eigen wijk	63	78	68
niet in eigen wijk	37	20	31
onbekend	-	2	1
totaal	100	100	100

Het blijkt, dat 68% van de geïnterviewde ouders het kind naar een peuterspeelzaal in de eigen wijk brengt. Opvallend is het verschil tussen de autochtone en de niet-westerse allochtonen. De niet-westerse allochtonen maken vaker (78%) gebruik van een peuterspeelzaal in de eigen wijk dan de autochtonen (63%).

Aan de ouders is gevraagd waarom ze geen gebruik maken van een peuterspeelzaal in de eigen wijk. Daarop kwamen de volgende antwoorden.

Tabel 4-3 redenen om niet in de eigen wijk naar een psz te gaan (in%)

redenen in %	autochtn	allochtn	totaal
zag er onverzorgd uit	1	-	1
teveel allochtone peuters	5	5	5
dichtbij oma/werk/oppas	1	5	2
geen psz in de buurt	36	36	36
andere psz heeft betere leidsters	14	5	11
andere psz zag er leuk uit	9	-	7
wachtlijst	9	9	9
geen vervolgschool	3	-	2
te intensief (kind en ouder)	5	-	4
bij school	5	9	6
verhuisd	3	9	4
gekozen psz dichterbij	5	14	7
andere psz is aanbevolen	12	9	10
speciale psz voor taalproblemen	-	9	2
geen vrije psz in de buurt	3	-	2
problemen met andere kinderen	-	5	1
heb er zelf gewerkt	1	-	1
via ziekenhuis geplaatst	1	-	1
slechte ervaring eigen wijk	1	-	1
de gekozen psz is heel goed	3	-	2
absoluut aantal respondenten	74	22	96

Een praktische reden zoals "geen peuterspeelzaal in de buurt" is met 36% de belangrijkste reden om niet in de eigen wijk een peuterspeelzaal te bezoeken. Deze reden is zowel voor autochtone als allochtone ouders de belangrijkste reden. Daarnaast is "andere peuterspeelzaal heeft betere leidster" (11%) vooral bij Nederlandse ouders een belangrijke reden (14%). Maar ook "andere speelzaal is aanbevolen" (10%) en "wachtlijst" (9%) zijn belangrijke redenen. Deze redenen gelden voor beide onderscheiden groepen ouders even sterk.

De reden "teveel allochtone peuters" wordt door vijf ouders (5%) genoemd. Van de vijf ouders zijn vier ouders autochtoon en één ouder allochtoon. Het betreft een allochtone ouderpaar dat zich tot de Nederlanders rekent.

Bezwaren peuterspeelzaal in de eigen wijk

Aan de ouders die gebruik maken van een peuterspeelzaal in de eigen wijk is de vraag gesteld of zich problemen of knelpunten voordoen bij het gebruik van een peuterspeelzaal in de eigen wijk.

Op deze vraag wordt door 10% van de gebruikers van een peuterspeelzaal in de eigen wijk aangegeven dat zich problemen en of knelpunten voordoen. Er is geen verschil voor dit percentage tussen autochtone en allochtone ouders. Absoluut gezien gaat het om 21 ouders. Van deze ouders hebben er 18 enige knelpunten genoemd.

De genoemde knelpunten betreffen een grote diversiteit van problemen. In totaal worden er 20 verschillende problemen genoemd. De afzonderlijke knelpunten worden bijna allemaal 1 keer genoemd. Eén knelpunt wordt 3 keer genoemd. Het betreft het knelpunt "(lange) wachtlijst".

Tabel 4-4 knelpunten gebruik psz in eigen wijk (absolute aantallen)

knelpunten in absolute aantallen	autochtn	allochtn	totaal
teveel verschil tussen kinderen	1		1
lange wachttijd	2	1	3
te weinig halve dagen	1	1	1
haal en breng tijden krap	1	1	2
kind niet op z'n gemak	1		1
te korte opvang	1		
leiding wisselend	1		1
te weinig aandacht/verschonen	1	1	1
taalontwikkeling	1		
twee dagen is te kort	3		
bij in- en opruimen aan begin en eind van de week	1		
sanitair vies/slecht schoongemaakt	2		2
strenge eisen van Kion	1	1	2
af en toe chaotisch	1		1
slecht onderhoud groen/zandbak	1		1
gebouw slecht		1	1
gebouw niet leuk ingericht		1	1
moeilijk kind te brengen		1	1
te ver vooruit betalen	1		1
totaal aantal respondenten absoluut	12	6	18

4.3 De redenen voor het niet-gebruik van peuterspeelzalen

4.3.1 Inleiding

In deze paragraaf zal worden ingegaan op de redenen van ouders om geen gebruik te maken van peuterspeelzalen.

De ouders zijn onderscheiden in algehele niet-gebruikers van opvangvoorzieningen en ouders die wel gebruik maken van opvangvoorzieningen, maar niet van

peuterspeelzalen. Ze zijn als afzonderlijke groepen behandeld, zodat eventuele verschillen tussen deze groepen aan het licht kunnen komen.

Een toelichting op de aan deze ouders gestelde vragen is in paragraaf 4.1 gegeven.

4.3.2 *Het niet-gebruik van peuterspeelzalen toegelicht*

Eerst is bij deze ouders nagegaan of ze op de hoogte zijn van het bestaan van de peuterspeelzaal als kinderopvangvoorziening. Het volgende bleek.

Tabel 4-5 bekendheid psz bij algehele niet-gebruiker en niet-gebruiker psz in %

bekend in %	autochtoon		allochtoon		totaal niet- gebruik psz
	alg niet- gebruik	niet- gebruik psz	alg niet- gebruik	niet- gebruik psz	
ja	100	91	89	75	88
nee	-	9	11	25	12
totaal in%	100	100	100	100	100
aant. respondenten	32	87	47	61	227

Ruim 10% van ouders die geen peuterspeelzaal gebruiken kent deze voorziening niet. De onbekendheid is bij de niet-westrese allochtonen (19%) groter dan bij de autochtonen (6%).

Opvallend is dat de onbekendheid van peuterspeelzalen bij de gebruikers van andere kinderopvangvoorzieningen (andere dan peuterspeelzalen) (15%) groter is dan bij de algehele niet-gebruikers (6%).

Nadat aan de ouders, die de peuterspeelzaal niet kenden uitgelegd is wat een psz is, is aan hen en de andere niet-gebruikers gevraagd of zij een dergelijke voorziening belangrijk vinden ten opzichte van de andere opvangvoorzieningen. Dit leidde tot de volgende antwoorden.

Tabel 4-6 is psz belangrijk tov andere opvangvoorzieningen (in %)

belangrijk in %	autochtoon		allochtoon		totaal niet- gebruik psz
	alg niet- gebruik	niet- gebruik psz	alg niet- gebruik	niet- gebruik psz	
belangrijk	77	71	87	73	76
niet belangrijk	19	27	11	18	20
weet niet	4	1	2	4	4
totaal in %	100	100	100	100	100
aantal respondenten	32	87	47	61	227

Van alle ouders die geen peuterspeelzaal gebruiken vindt 20% de peuterspeelzaal ten opzichte van andere kinderopvangvoorzieningen niet belangrijk.

Van de ouders die geen psz gebruiken, maar wel een andere soort kinderopvangvoorzieningen, vindt een groter deel de peuterspeelzaal niet belangrijk dan van de ouders die algehele niet-gebruikers zijn (24% tegen respectievelijk 16%).

Aan de ouders die de peuterspeelzaal al kenden is gevraagd of zij overwogen hebben voor hun kind gebruik te gaan maken van een peuterspeelzaal en wat de belangrijkste redenen zijn om er geen gebruik van te maken.

Tabel 4-7 overwogen kind op psz te doen in %

overwogen in %	autochtoon		allochtoon		totaal niet-gebruik psz
	alg niet-gebruik	niet-gebruik psz	alg niet-gebruik	niet-gebruik psz	
ja	89	55	86	46	64
nee	11	45	14	54	36
totaal in %	100	100	100	100	100
aantal respondenten	32	80	42	46	200

Van alle ouders die de peuterspeelzaal kennen maar hiervan geen gebruik maken, heeft 64% overwogen hiervan gebruik te maken en 36% niet.

Van de ouders die helemaal geen gebruik maken van kinderopvangvoorzieningen (algehele niet-gebruikers) heeft 87% het gebruik van een peuterspeelzaal overwogen. Van de ouders die geen gebruik maken van een peuterspeelzaal maar wel van andere kinderopvangvoorzieningen heeft iets meer dan de helft (52%) dat overwogen.

De vraag naar de reden om geen peuterspeelzaal te gebruiken ontlokt een grote variëteit aan antwoorden bij de ouders die de peuterspeelzaal al kenden en er (desondanks) geen gebruik van maken.

De meest genoemde reden om geen peuterspeelzaal te gebruiken is "de noodzaak van dagopvang". Van alle betreffende ouders noemt 48% deze reden. Uiteraard wordt deze reden met name door de ouders genoemd, die geen gebruik maken van de psz, maar wel van andere voorzieningen zoals het kinderdagverblijf (70 tot 78%).

Een tweede veel genoemde reden is de wachtlijst. Een vijfde deel (20% van alle betreffende ouders) noemt dit als reden. Bij de autochtone algehele niet-gebruikers noemt 31% en bij de niet-westerse allochtone algehele niet-gebruikers 43% dit als reden.

Een derde veel genoemde reden (kind kan in augustus naar een peuterspeelzaal) is eigenlijk dezelfde als "het kind staat op de wachtlijst". Het verschil tussen beide antwoorden is gelegen in het feit, dat de ouders die dit antwoord geven, gehoord hebben, dat hun kind vanaf augustus een peuterspeelzaal kan bezoeken. Van alle betreffende ouders noemt 10% deze reden. Vooral de ouders die nog van geen enkele opvangvoorziening gebruik maken noemen dit argument, of misschien beter feit. Bij de Nederlandse algehele niet-gebruikers gaat het om 22% en bij de allochtone algehele niet-gebruikers gaat het om 24%.

Voor deze algehele niet-gebruikers groep is nagegaan hoeveel ouders "de wachtlijst" of "het ingeschreven staan vanaf augustus" als reden noemen. Het zijn de volgende percentages: Nederlandse algehele niet-gebruikers 53% en niet-Nederlandse algehele niet-gebruikers 67%.

Twee andere regelmatig genoemde redenen zijn "goede ervaringen met kinderdagverblijf" (9%) en "kind nog te jong" (8%).

“Te duur” is voor 6% van alle betreffende ouders een reden geen gebruik te maken van de peuterspeelzaal. Bij de allochtone ouders, die van geen enkele kinderopvangvoorziening gebruik maken, ligt dit percentage met 14% beduidend hoger.

De overig genoemde redenen worden door slechts weinig ouders naar voren gebracht.

Tabel 4-8 redenen om geen gebruik te maken van een psz (in %)

redenen niet-gebruik in %	autochtoon		allochtoon		totaal niet-gebruik psz
	alg niet-gebruik	niet-gebruik psz	alg niet-gebruik	niet-gebruik psz	
kind nog te jong	16	5	14	4	8
vanaf augustus ingeschreven	22	-	24	4	10
dagopvang nodig	3	78	-	70	48
ouders passen op	-	1	2	-	1
op wachtlijst	31	2	43	20	20
teveel kinderen per leidster	-	-	5	-	1
kind moet bij zijn ouders zijn	-	-	2	-	1
kdv beste voor kind	3	5	-	4	3
ontevreden over psz	-	-	5	-	1
kind langdurig ziek	-	-	5	-	1
goede ervaring met kdv	-	17	-	11	9
kind meer opvang nodig	-	-	-	2	1
info gevraagd maar niet gekregen	-	-	2	-	1
wil zelf zolang mogelijk voor kind zorgen	6	-	7	-	3
halen en brengen is een probleem	3	-	-	2	1
nog te vroeg	-	-	5	-	1
ziekte ouder	-	1	2	-	1
heb geen werk en kan zelf voor kind zorgen	-	-	5	2	2
te duur	3	1	14	4	6
slechte ervaring met ander kind	-	-	-	-	1
kdv betere leiding	-	-	-	2	1
vanwege thuissituatie	-	-	5	-	1
psz heeft te weinig voordelen	-	2	-	-	1
kind wil niet	3	-	7	4	3
leuk om kind thuis te hebben	6	-	-	-	1
geen positieve geluiden over psz	6	1	-	-	2
vanwege verhuizing	-	-	2	-	1
zelf goed regelen	3	-	-	-	1
goede ervaring met gastouder	-	6	-	-	3
kinderopvang is vergoed	-	1	-	-	1
wist niet hoe het te regelen	3	-	2	-	1
kind sprak geen Nederlands	-	-	2	-	1
kind is doof	3	-	-	-	1
kind gaat naar medisch kdv	-	-	-	2	1
slechte sfeer psz	-	1	-	-	1
kind heeft veel aandacht nodig	-	1	-	-	1
kind kan niet zonder moeder	3	-	-	-	1
kind huilt veel	3	-	-	-	1
kind is nu te oud	3	-	-	-	1
absoluut aantal respondenten	32	80	42	46	200

Conclusie

Al met al kan de conclusie zijn, dat met de redenen "te jong", "vanaf augustus op een peuterspeelzalen", "wachtrijst" en "dagopvang nodig" voor gemiddeld 86% verklaard wordt waarom kinderen niet naar een peuterspeelzaal gaan.

Voor de algehele niet-gebruikers ligt dit percentage op 82.

Nagegaan is of er bij de peuterspeelzalen van Kion inderdaad wachtrijsten zijn.

In verband hiermee bevestigt Kion dat er bij sommige peuterspeelzalen wachtrijsten zijn.

Men toont zich echter verbaast over het relatief grote aantal ouders in dit onderzoek dat de wachtrijst als reden opgeeft voor het feit dat hun kind niet naar een peuterspeelzaal gaat. Kion constateert namelijk dat de meeste peuterspeelzalen niet volledig bezet zijn. Men zoekt de verklaring dan ook mede in de wensen van ouders ten aanzien van een specifieke speelzaal of ten aanzien van specifieke momenten waarop het kind opgevangen moet worden.

5 Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

5.1 Probleemstelling, onderzoekopzet en reikwijdte

Ter ondersteuning van het beleid ten aanzien van peuterspeelzalen en kinderopvang is een onderzoek uitgevoerd, waarbij drie vragen centraal staan:

1. Hoe groot is het bereik van peuterspeelzalen en andere kinderopvangvoorzieningen in Nijmegen?
2. Is er een verschil in gebruik te constateren voor verschillende categorieën inwoners van Nijmegen?
3. Waarom maken ouders geen gebruik van een peuterspeelzaal?

Bij de beantwoording van deze drie vragen is gebruik gemaakt van:

- de gegevens van Kion over het gebruik van hun kinderopvangvoorzieningen en dan eigenlijk alleen van peuterspeelzalen.
- een survey onder ouders met kinderen van 2 en 3 jaar, die in de attentie- en aanpakwijken in Nijmegen wonen. Aan deze ouders zijn vragen gesteld over het gebruik van kinderopvangvoorzieningen en hun redenen voor het gebruik of eventueel het niet-gebruik van deze voorzieningen.

De reikwijdte van het onderzoek

Bij de eerste gegevensbron (Kion) moet opgemerkt worden dat deze bron geen compleet beeld van het gebruik van alle kinderopvangvoorzieningen in Nijmegen levert. Naast Kion is er namelijk nog een aantal andere instellingen werkzaam, die geen gegevens ten behoeve van dit onderzoek aangeleverd hebben.

De gegevens van Kion leveren alleen een betrouwbaar beeld voor het gebruik van de peuterspeelzalen.

Ook de tweede gegevensbron (de survey) levert geen compleet beeld van het gebruik van kinderopvangvoorzieningen in Nijmegen. De survey is namelijk alleen in attentie- en aanpak wijken gehouden. Meer dan de helft van de Nijmeegse wijken is daarom buiten dit onderzoek gebleven.

Deze beperking in de reikwijdte van het onderzoek geldt ook voor de vraag naar de redenen voor gebruik en niet-gebruik.

5.2 Het gebruik van peuterspeelzalen volgens de Kion-cijfers

Heel Nijmegen

Ten behoeve van het gebruik van peuterspeelzalen in Nijmegen zijn gegevens geraadpleegd, die Kion heeft over de ouders met kinderen op hun peuterspeelzalen. Daaruit bleek, dat van alle 2 en 3 jarige kinderen in Nijmegen 50% een peuterspeelzaal bezoekt.

Per wijk

De cijfers van Kion laten ook zien, dat wijken, waar relatief veel (meer dan 55%) kinderen naar een peuterspeelzaal gaan, de volgende zijn:

Bottendaal (69%), Nijeveld (57%), Wolfskuil (56%), Neerbosch Oost (56%), Tolhuis (65%), Meijhorst (56%), 't Acker (76%), De Kamp (59%) en 't Broek (70%).

Wijken, waar het gebruik van peuterspeelzalen relatief laag (minder dan 40%) ligt, zijn: Galgenveld (32,6%), Altrade (30,1%), Hunnerberg (22,0%), Hengstdal (34,2%), Heseveld (39,6%), Kwakkenberg (17,6%), Hazenkamp (34,9%), Heyendaal (32,5%) en Oosterhout (38,1%).

Een laag gebruik van een peuterspeelzaal in een wijk hoeft nog niet te betekenen, dat er in het algemeen in die wijk relatief weinig gebruik van kinderopvangvoorzieningen wordt gemaakt. Het is immers mogelijk, dat ouders van andere voorzieningen dan de peuterspeelzaal gebruik maken voor de opvang van hun kinderen.

Met behulp van de Kion-cijfers zijn hiervoor indicaties verzameld. "Indicaties", omdat zoals reeds gezegd is, de Kion-cijfers geen compleet beeld van het gebruik van deze andere kinderopvangvoorzieningen geven. Deze indicaties geven het volgende aanvullend beeld over het gebruik van kinderopvangvoorzieningen.

Alle 9 wijken met een laag gebruik van peuterspeelzalen lijken dat te compenseren door een hoger gebruik van kinderdagverblijven van het Kion.

5.3 Het gebruik van psz en andere voorzieningen volgens de survey

Het niet-gebruik in attentie- en aanpakwijken

De survey laat zien, dat van alle ouders met kinderen van 2 en 3 jaar woonachtig in attentie- en aanpakwijken 15% geen gebruik maakt van de kinderopvangvoorzieningen in Nijmegen.

Het niet-gebruik van kinderopvangvoorzieningen mag, gezien het gemiddelde niet-gebruik van 15%, relatief groot genoemd worden in de wijken Zwanenveld (31%), Meijhorst (29%) en Nijeveld (25%).

De survey levert indicaties op omtrent het niet-gebruik van autochtonen en allochtonen in de attentie- en aanpakwijken.

Op grond van die indicaties ontstaat met betrekking tot autochtonen de indruk dat, gezien het gemiddelde niet-gebruik van 10% onder autochtonen, het niet-gebruik in de volgende wijken groot genoemd mag worden: Meijhorst (33%), Zwanenveld (32%), Aldenhof (24%), 't Broek (22%) en Lankforst (20%).

Opvallend is het, dat veel van de wijken met een groot niet-gebruik onder autochtonen in het Stadssdeel Dukenburg liggen.

Met betrekking tot allochtonen ontstaat de indruk dat, gezien het gemiddelde niet-gebruik van 22% onder allochtonen, het niet-gebruik in de volgende attentie- en aanpakwijken groot genoemd mag worden: Nijeveld (37%), Neerbosch Oost (31%) en Zwanenveld (31%).

Het gebruik van peuterspeelzalen en andere voorzieningen in attentie – en aanpakwijken

Verder laat de survey zien, dat de peuterspeelzaal (in combinatie met het gebruik van andere voorzieningen 58%) en het kinderdagverblijf (in combinatie met het gebruik van andere voorzieningen 20%) de meest gebruikte kinderopvangvoorzieningen in de Nijmeegse attentie- en aanpakwijken zijn.

Het gebruik in attentie- en aanpakwijken genuanceerd naar etniciteit

Terwijl het gemiddelde niet-gebruik op 15% ligt, is dat niet-gebruik onder de autochtone ouders met kinderen van 2 en 3 jaar in aanpak- en attentiewijken 10% en bij de niet-westerse allochtonen 22%.

Ook het gebruik van peuterspeelzalen en kinderdagverblijven laat in attentie- en aanpakwijken een verschil zien tussen autochtonen en allochtonen. Zo worden de peuterspeelzalen (in combinatie met het gebruik van andere voorzieningen) door 62% van de autochtone en 52% van de niet-westerse allochtone ouders gebruikt. En de kinderdagverblijven (in combinatie met het gebruik van andere voorzieningen) worden door 21% van de autochtone ouders en 19% van de niet-westerse allochtone ouders in die wijken gebruikt.

Het gebruik in attentie- en aanpakwijken genuanceerd naar burgerlijke staat

Het blijkt, dat van alle alleenstaanden 19% en van alle gehuwden en samenwonenden met kinderen van 2 en 3 jaar 14% geen gebruik maakt van de kinderopvangvoorzieningen.

Zowel bij de autochtone – als de allochtone alleenstaande ouders ligt het gebruik van de kinderopvangvoorzieningen lager dan bij de autochtone - en allochtone samenwonende en gehuwde ouders.

Ook is geconstateerd, dat het niet-gebruik onder de allochtone alleenstaanden met 28% verreweg het hoogst ligt.

Het gebruik in attentie- en aanpakwijken genuanceerd naar opleiding

Het blijkt, dat onder de hoger opgeleide ouders met kinderen van 2 en 3 jaar 9% “niet-gebruikers” voorkomen en bij de lager opgeleiden 18%.

Het niet-gebruik van kinderopvangvoorzieningen is onder laag opgeleide allochtone ouders met 24% het grootst en onder hoog opgeleide autochtone ouders met 5% het kleinst.

Verder valt op dat de lager opgeleiden relatief meer gebruik maken van de peuterspeelzalen dan de hoger opgeleiden (58% tegen 39%) en de hoger opgeleiden relatief meer van de andere opvangvoorzieningen dan de lager opgeleiden (52% tegen 24%).

Dit patroon zien we zowel bij de autochtone - als de allochtone ouders terug. Ook bij deze categorieën ouders dus a. in het algemeen een lager gebruik door de lager opgeleiden, b. een groter gebruik van peuterspeelzalen door lager opgeleiden en c. een groter gebruik van andere opvangvoorzieningen door de hoger opgeleiden.

5.4 **Waarom gebruik van een peuterspeelzaal**

Aan ouders met een kind op een peuterspeelzaal is gevraagd of er bezwaren kleven aan het gebruik van een peuterspeelzaal.

Van de betreffende ouders is 97% van oordeel dat er geen bezwaren kleven aan het gebruik van peuterspeelzalen.

Ook is bij deze ouders nagegaan waarom ze hun kind naar een peuterspeelzaal brengen. Met betrekking tot de redenen om gebruik te maken van een peuterspeelzaal antwoordt 78% van de betreffende ouders dat het leuk en of goed is voor het kind.

Daarnaast vindt 33% het van belang dat het kind kan spelen met leeftijdsgenootjes. Andere redelijk vaak genoemde redenen voor gebruik van een peuterspeelzaal zijn: voorbereiding basisschool (15%), noodzakelijk voor het kind (10%) en leren taalvaardigheden (10%).

“Werk” en “studie” worden nauwelijks als reden voor het gebruik van een peuterspeelzaal genoemd (samen 4%).

Voor de meeste redenen zijn er geen grote verschillen te constateren tussen autochtone en allochtone ouders die hun kind naar een peuterspeelzaal brengen. Alleen voor “in verband met taalvaardigheid” is er een groot verschil. Van de allochtone ouders noemt 25% deze reden, terwijl deze reden slechts door 2% van de autochtone ouders wordt genoemd.

5.5 **Gebruik van peuterspeelzaal in eigen wijk**

Van de ouders, die gebruik maken van een peuterspeelzaal brengt (68%) het kind naar een peuterspeelzaal in de eigen woonwijk.

Van de niet-westerse allochtone ouders maakt 78% gebruik van een peuterspeelzaal in de eigen wijk. Van de autochtone ouders is dat 63%.

Redenen om geen gebruik te maken van een peuterspeelzaal in de woonwijk

Aan de ouders, die geen gebruik maken van een peuterspeelzaal in de eigen wijk is gevraagd waarom ze dat niet doen.

Een praktische reden zoals “geen peuterspeelzaal in de buurt” is met 36% de belangrijkste reden om niet in de eigen wijk een peuterspeelzaal te bezoeken. Deze reden is zowel voor autochtone als allochtone ouders de belangrijkste reden. Daarnaast is “andere peuterspeelzaal heeft betere leidster” (11%) vooral bij Nederlandse ouders een belangrijke reden (14%). Maar ook “andere speelzaal is aanbevolen” (10%) en “wachtlIJst” (9%) zijn belangrijke redenen. Deze twee laatste genoemde redenen gelden voor beide onderscheiden groepen ouders weer even sterk. De reden “teveel allochtone peuters” wordt door vijf ouders (5%) genoemd. Van de vijf ouders zijn vier ouders autochtoon en één ouder allochtoon. Het betreft een allochtone ouderpaar dat zich tot de Nederlanders rekent.

5.6 **Waarom geen gebruik van een peuterspeelzaal**

In deze paragraaf zal worden ingegaan op de redenen van ouders om geen gebruik te maken van peuterspeelzalen.

Vragen hierover zijn gesteld aan **a.** ouders die in het geheel geen gebruik maken van opvangvoorzieningen en **b.** ouders die wel gebruik maken van opvangvoorzieningen, maar niet van peuterspeelzalen.

Onbekendheid van peuterspeelzalen

Ruim 10% van ouders in attentie- en aanpakwijken, die geen peuterspeelzaal gebruiken kent deze voorziening niet. De onbekendheid is bij de allochtonen (19%) groter dan bij de autochtonen (6%).

Opvallend is dat de onbekendheid van peuterspeelzalen bij de gebruikers van andere kinderopvangvoorzieningen (andere dan peuterspeelzalen) (15%) groter is dan bij de algehele niet-gebruikers (6%).

Overwogen om peuterspeelzalen te gebruiken

Aan alle ouders die de peuterspeelzaal al kenden maar niet gebruiken is gevraagd of zij overwogen hebben voor hun kind gebruik te gaan maken van een peuterspeelzaal en wat de belangrijkste redenen zijn om er geen gebruik van te maken.

Van alle betreffende ouders heeft 64% overwogen van een peuterspeelzaal gebruik te maken en 36% niet.

Van de ouders die helemaal geen gebruik maken van kinderopvangvoorzieningen heeft 87% het gebruik van een peuterspeelzaal overwogen.

Van de ouders die geen gebruik maken van een peuterspeelzaal maar wel van andere kinderopvangvoorzieningen heeft iets meer dan de helft (52%) dat overwogen.

De redenen om geen gebruik te maken van peuterspeelzalen

De vraag naar de redenen om geen peuterspeelzaal te gebruiken ontlokt een grote variëteit aan antwoorden bij de ouders die de peuterspeelzaal al kenden en er (desondanks) geen gebruik van maken.

De meest genoemde reden om geen peuterspeelzaal te gebruiken is "de noodzaak van dagopvang". Van alle betreffende ouders noemt 48% deze reden. Uiteraard wordt deze reden met name door de ouders genoemd, die geen gebruik maken van de peuterspeelzaal, maar wel van andere voorzieningen zoals het kinderdagverblijf. Wordt deze categorie ouders opgesplitst in autochtone - en allochtone ouders, dan blijkt, dat 70% van de allochtone ouders en 78% van de autochtone ouders deze reden noemen. Voor de algehele niet-gebruikers geldt deze reden niet.

Een tweede veel genoemde reden is de wachtlijst. Een vijfde deel (20% van alle betreffende ouders) noemt deze reden. Bij de autochtone algehele niet-gebruikers noemt 31% deze reden. Bij de allochtone algehele niet-gebruikers is dat 43%.

Een derde veel genoemde reden is eigenlijk dezelfde als het staan op de wachtlijst. Het verschil tussen beide antwoorden is gelegen in het feit, dat de ouders, die dit antwoord geven, gehoord hebben, dat hun kind vanaf augustus een peuterspeelzaal kan bezoeken. Van alle betreffende ouders noemt 10% deze reden. Vooral de ouders die nog van geen enkele opvangvoorziening gebruik maken noemen dit argument, of misschien beter, feit. Bij de Nederlands algehele niet-gebruikers gaat het om 22% en bij de allochtone algehele niet-gebruikers gaat het om 24%.

Voor deze algehele niet-gebruikers groep is nagegaan hoeveel ouders “de wachtlijst” of “het ingeschreven staan vanaf augustus” als reden noemen. Het zijn de volgende percentages: Autochtone niet-gebruikers 53% en niet-westerse allochtone niet-gebruikers 67%.

Het lijkt, dat deze wachtlijsten ontstaan door de voorkeur van ouders voor een bepaalde peuterspeelzaal of omdat ouders geen gebruik kunnen of willen maken van de opvang op momenten dat dat wel kan.

Twee andere regelmatig genoemde redenen zijn “goede ervaringen met kinderdagverblijf” (9%) en “kind nog te jong” (8%).

“Te duur” is voor 6% van alle betreffende ouders een reden geen gebruik te maken van de peuterspeelzaal. Bij de allochtone ouders, die van geen enkele kinderopvangvoorziening gebruik maken, ligt dit percentage met 14% beduidend hoger.

De overig genoemde redenen worden door slechts weinig ouders naar voren gebracht.

5.7 Conclusies

Het gebruik

De peuterspeelzaal en het kinderdagverblijf zijn de meest gebruikte kinderopvangvoorzieningen in de Nijmeegse attentie- en aanpakwijken met respectievelijk 58 en 20%.

Het niet gebruik in het algemeen

- Van alle ouders uit attentie- en aanpakwijken maakt 15% geen gebruik van welke kinderopvangvoorziening dan ook.

Het niet-gebruik naar etniciteit

- Van de autochtone ouders maakt 10% geen gebruik van kinderopvangvoorzieningen. Gezien dit gemiddelde niet-gebruik (10%), mag het niet-gebruik onder autochtone ouders in de volgende attentie- en aanpakwijken groot genoemd worden: Meijhorst (33%), Zwanenveld (32%), Aldenhof (24%), 't Broek (22%) en Lankforst (20%). Opvallend is het, dat veel van de wijken met een groot niet-gebruik onder autochtonen in het Stadsdeel Dukenburg liggen.
- Van de allochtone ouders maakt 22% geen gebruik van kinderopvangvoorzieningen. Het gaat hier vooral om ouders van Turkse – en Marokkaanse origine. Gezien dit gemiddelde niet-gebruik (22%), mag het niet-gebruik onder allochtone ouders in de volgende attentie- en aanpakwijken groot genoemd worden: Nijeveld (37%), Neerbosch Oost (31%) en Zwanenveld (31%).

Het niet-gebruik naar burgerlijke staat en opleiding

- Ook het niet-gebruik onder de allochtone alleenstaanden mag met 28% hoog genoemd worden.

- Het niet-gebruik van kinderopvangvoorzieningen ligt bij laag opgeleide allochtone ouders op 24% en onder hoog opgeleide autochtone ouders op 5%.

redenen voor gebruik

Van de ouders, die gebruik maken van een peuterspeelzaal vindt:

- 78% dat het leuk en of goed is voor het kind;
- 33% het van belang dat het kind kan spelen met leeftijdsgenootjes;
- 15% het van belang als voorbereiding op de basisschool;
- 10% het noodzakelijk voor het kind en;
- 10% het noodzakelijk voor de taalvaardigheid.

“Werk” en “studie” worden nauwelijks als reden voor het gebruik van een peuterspeelzaal genoemd (samen 4%).

Voor de meeste redenen zijn er geen grote verschillen te constateren tussen autochtone en allochtone ouders. Alleen voor de reden “in verband met taalvaardigheid” is er een groot verschil. Van de allochtone ouders noemt 25% deze reden, terwijl deze reden slechts door 2% van de autochtone ouders wordt genoemd.

redenen voor niet-gebruik

- Ruim 10% van ouders in attentie- en aanpakwijken, die geen peuterspeelzaal gebruiken kent deze voorziening niet. De onbekendheid bij deze niet-gebruikers is onder de allochtonen (19%) groter dan onder de autochtonen (6%).
- Een veel genoemde reden om geen gebruik van peuterspeelzalen te maken is de wachtlijst. Een vijfde deel (20% van alle betreffende ouders) noemt deze reden. Bij de autochtone algehele niet-gebruikers noemt 31% deze reden. Bij de allochtone algehele niet-gebruikers is dat 43%.
- “Te duur” is voor 6% van alle niet gebruikers van een peuterspeelzaal een reden geen gebruik te maken van deze voorziening. Deze reden wordt door algehele niet gebruikers vaker genoemd dan door ouders die geen gebruik maken van de peuterspeelzaal maar wel van een andere voorziening. Zo noemt 14% van de allochtone algehele niet-gebruikers deze reden.
- Al met al is een conclusie zijn, dat met de redenen “te jong”, “op een wachtlijst, enz”, en “dagopvang nodig” voor gemiddeld 86% verklaard wordt waarom kinderen niet naar een peuterspeelzaal gaan. Dit ligt voor 3 van de 4 onderscheiden categorieën ongeveer gelijk. Alleen de allochtone niet-gebruikers van peuterspeelzalen springen er voor deze redenen enigszins uit. Van hen noemt 98% noemen deze redenen.

5.8 Aanbevelingen

Het onderzoek heeft laten zien, dat niet alle ouders met 2- en 3-jarige kinderen gebruik maken van een kinderopvangvoorzieningen en dat niet alle categorieën ouders daar in even sterke mate gebruik van maken.

Omdat het beleid van de gemeente Nijmegen gericht is op het stimuleren van het gebruik van kinderopvangvoorzieningen met name door kinderen, die een verhoogd risico lopen op een ontwikkelingsachterstand wordt hieronder op grond van het

onderzoek een aantal aanbevelingen gedaan. Deze aanbevelingen zijn gericht op het stimuleren van het gebruik bij bepaalde categorieën ouders en op het wegnemen van enkele barrières met betrekking tot dat gebruik.

Om het gebruik van kinderopvangvoorzieningen te stimuleren moeten vooral de volgende categorieën ouders van 2 en 3 jarigen benaderd worden:

- Allochtone ouders in het algemeen. Het niet-gebruik ligt bij deze categorie inwoners van Nijmegen immers nog op 22%, terwijl dat bij autochtone ouders 10% is;
- Binnen de categorie allochtone ouders moet de aandacht in het bijzonder gaan naar: allochtone alleenstaande ouders (met een niet-gebruik van 28%) en; allochtone ouders in de wijken Nijveld, Neerbosch Oost en Zwanenveld (met een niet-gebruik van respectievelijk 37%, 31% en 31%).
- Daarnaast moet een stimuleringsbeleid gevoerd worden ten aanzien van autochtone ouders in de wijken Meijhorst (met een niet-gebruik van 33%), Zwanenveld (32%), Aldenhof (24%), 't Broek (22%) en Lankforst (20%). In deze wijken is het niet-gebruik immers 2 tot 3 keer zo groot als gemiddeld (10%).

Bij het stimuleren van het gebruik van peuterspeelzalen zou een promotiecampagne gehouden moeten worden.

- In die campagne moet aandacht besteed worden aan het bestaan van de peuterspeelzalen. De naamsbekendheid zou vergroot moeten worden. Want 6% van de autochtone - en 19% van de allochtone ouders, die geen gebruik maken van de peuterspeelzalen, is niet bekend met het bestaan van de peuterspeelzalen.
- In de promotiecampagne kan op het belang van de peuterspeelzalen voor de ontwikkeling van kind gewezen worden. In het algemeen kunnen daarbij motieven als "goed en leuk voor de ontwikkeling van het kind" gebruikt worden. Bij allochtone ouders kan daarnaast op de rol van de peuterspeelzaal bij de taalontwikkeling van het kind gewezen worden.
- Ook moet in de promotiecampagne aandacht besteed worden aan het (verkeerde) idee, dat er lange wachtlijsten voor peuterspeelzalen zijn.
- Daarnaast moet in dit kader overwogen worden de prijs aantrekkelijker te maken. Vooral allochtone ouders, die geen gebruik maken van de peuterspeelzalen, noemen deze reden relatief vaak (14%).